

УДК 316.62:[616.98:578.834

DOI: 10.5937/pr78-46240

Оригинални научни рад

*Александар Лукић\**

*Институт за политичке студије, Београд*

## ПАНДЕМИЗАЦИЈА И НОВА НОРМАЛНОСТ

### Сажетак

У овом раду истражујемо феномен проглашене пандемије из 2020. године и процеса који се остварују унутар такве ситуације. Ради се о процесима у образовању, култури, економији и уопште у друштвеном животу. Ти процеси не би могли да се догађају, да није проглашена пандемија. Основна хипотеза у раду састоји се у тврдњи да живимо у преломном времену које би требало да успостави ново стање ствари у јавном и приватном животу. То ново стање ствари подразумева заправо нову парадигму која представља својеврсну рефеудализацију у погледу различитих параметара који се односе на значајно ускраћивање основних права и слобода. Нова парадигма подразумева значајан степен контроле који укључује разне облике надзора и присилних медицинских третмана. Ново стање ствари има своје лозинке као што су социјално дистанцирање, нова нормалност, уздржавање од традиције (поздрављање лактањем и песницама уместо руковањем) и сл. Те лозинке супротстављене су пароли слободе, једнакости и братства која је обележила стварање грађанског друштва у доба Француске револуције.

**Кључне речи:** пандемија, пандемизација, нова нормалност, слобода, социјално дистанцирање, велики ресет, нова парадигма

---

\* aleks.lukic@mail.ru

## УВОД

Противећи се Наполеоновим освајањима, Шлегел је 1806. године написао: „Ово је насилничко време, које ставља на тешке пробе, време одређено, или да из дуге, неизрециве несреће извуче и створи нов облик ствари, или пак да целокупну европску и светску културу уништи, наметнувши јој једноличан јарам” (Мартини 1971, 326). Ове речи веома добро осликавају и време глобалне пандемизације као процеса успостављања нових друштвених односа, тзв. нове нормалности. Главна хипотеза овог рада састоји се управо у томе да примарни циљ проглашења пандемије од стране Светске здравствене организације (СЗО) није заштита здравља светске популације, већ успостављање новог система вредности. Пандемија је била првенствено политичко питање, а медицинско тек секундарно. У прилог нашој тези говоре и речи Клауса Шваба (*Klaus Schwab*) и Тиерија Малреа (*Thierry Malleret*): „Многи од нас размишљају када ће се ствари вратити у нормалу. Кратак одговор је: никад. Ништа се никада неће вратити на ‘сломљени’ осећај нормалности који је владао пре кризе, јер пандемија коронавируса означава фундаменталну прекретницу у нашој глобалној путањи” (Schwab and Malleret 2020, 8). Разлог је делимично у томе што ће људи да се навикну на ову „нову нормалност”, уколико „пандемија” буде довољно дуго трајала. Промене су такође веома често „спонтане” и правдане развојем технологије и свеопштом дигитализацијом.

Постављена теза о пандемизацији може на први поглед да изгледа прејака, међутим, ако се дубље размотре мере које су светске владе спроводиле, реагујући на проглашење пандемије, али и реакције разних невладиних организација, од којих се посебно истиче Светски економски форум из Давоса,<sup>1</sup> чији је директор споменути Клаус Шваб, може се увидети да се догађало много тога необичног

---

<sup>1</sup> Светски економски форум из Давоса реаговао је већ у марту 2020. године тако што је основао „глобалну акциону платформу за борбу против ‘ризика и последица незабележене ванредне глобалне здравствене ситуације”” (Вујић 2020, 1) Посебно је занимљиво да се као главни партнери у овој акцији појављују СЗО, Банка Америке (*Bank of America*), Астра Зенека (*AstraZeneca*), Гугл (*Google*) и Мајкрософт (*Microsoft*). Циљ ове акције, како се наводи у листу Политика, био је заједничко деловање са циљем јачања глобалних ланаца снабдевања медицинском опремом, као и покретање донација међу великим светским компанијама за развој дијагностике, вакцина, медикамената и медицинске опреме. Колики је утицај ове невладине организације, говори и завршетак чланка у Политици на ову тему: „То је можда једина нада против глобалне епидемије вируса короне у овом тренутку” (3).

за једну епидемију, званично респираторног вируса, макар се она и глобално проширила и постала пандемија. Појава вируса *SARS-CoV-2* и његово порекло још увек су загонетни, као што је уосталом загонетна и природа вируса уопште, а дефиниција пандемије је нејасна. О томе смо писали раније: „Када је реч о проглашеној пандемији вируса *SARS-CoV-2* из 2020. године, али и о пандемији уопште, прецизна појмовна одређеност у великој мери недостаје. То се надокнађује честим коришћењем емоционалних асоцијација које замагљују јасно разумевање проблема” (Lukić 2022, 169). Тестирање је проблематично са становишта поузданости. Карантин и ношење маски за здраве људе, дезинфиковање натријум-хипохлоритом (доместос, варикина) јавних површина и сличне мере имају велики психолошки и симболички значај, који се: „састоји у томе да стално треба да буде видљиво да је ‘невидљиви непријатељ’ ту негде, тј. да на један специфичан начин невидљиво постане видљиво. Зато је могуће да се једна од главних улога ношења маски састоји у томе да обележи сваку особу као потенцијално опасног заразивача од кога се треба социјално дистанцирати” (Лукић и Арсић Арсенијевић 2023, 306–307). Због присутних психологизама, спорна је епидемиолошко-научна заснованост ових мера.

Како наводе Чолаковић и Перошевић, епидемиологија, као и све друге науке, треба да буде заснована на проверљивим научним испитивањима, док експеримент у епидемиологији којим се тестирају хипотезе о повезаности штетног дејства неког чиниоца за здравље, или се тестира учинак неке терапијске мере (нова вакцина или нови лек) нужно треба да буде у складу са етичким принципима, при чему је најважнији принцип *primum non nocere*. Ови аутори наводе следеће принципе: 1) Хумани експеримент мора да буде користан, изводљив, научно заснован и вођен у складу са етичким нормама; 2) Изложеност студијске групе могућим ризицима једино је оправдана коришћу, која може да настане за целу популацију; 3) Експериментални део популације мора да буде информисан о циљевима акције и о сваком евентуалном ризику; 4) Уколико се експериментална студија изводи над малолетним особама, обавезан је пристанак родитеља или старатеља; 5) Не треба вршити експеримент на људима, ако се до резултата може доћи неким другим путем. (Čolaković i Perošević 1986, 33).

Уколико се ови принципи примене на дату ситуацију проглашене пандемије, лако може да се увиди да по правилу нису

поштовани. Пре свега се то односи на принцип број један, а остала четири би могла да се сведу на тај један.

## ТЕСТИРАЊЕ

За одређивање присуства вируса у систему наших ћелија, садашња медицина често користи тзв. молекуларне методе, као што је на пример ПЦР – тест ланчане реакције полимеризације (*PCR – polymerase chain reaction*). Међутим, ове методе детектују само део генома вируса за који не можемо сасвим извесно да тврдимо да је „жив”. Другим речима, на овај начин могу да се открију и „мртви” вируси или њихови делови. Ипак, ПЦР се користио као главни дијагностички метод и „златни стандард” за тестирање и одређивање вирусне инфекције, чему је посебно допринео Ентони Фаучи (*Anthony Fauci*), деценијама главни епидемиолог у Сједињеним Америчким Државама.

Међутим, сам творац ПЦР методе Кери Малис (*Kary Mullis*)<sup>2</sup> изјавио је да ови тестови не могу да се користе у дијагностичке сврхе. У познатом интервјуу из 1996. године који је дао Герију Налу (*Gary Null*), он је оштро полемисао против Фаучијевих ставова, тврдећи да ниједна инфекција или болест не може тачно да се дијагностификује ПЦР методом (Mullis 1996). Малис је преминуо у августу 2019. године, тако да нажалост нисмо могли да имамо његово мишљење о проглашеној пандемији. Међутим, неки други научници, такође добитници Нобелове награде, као што је на пример Лук Монтање (*Luc Montagnier*), дали су велики допринос расветљавању пандемије (Perez and Montagnier 2020).

Свој допринос освешћивању људи широм света дали су и неки политичари и председници појединих држава. Председник Танзаније Џон Магуфули (*John Magufuli*) дао је узорке козе, папаје и моторног уља на ПЦР тестирање. Резултати су показали да су сви узорци позитивни, тј. да су и коза и папаја и моторно уље заражени. На овом примеру потврђено је да је ПЦР тестирање непоуздано. У Танзанији није уводио никакве рестриктивне мере које тражила СЗО. Напрасно је умро од срчаног удара 2021. године у току свог другог председничког мандата. Председник Белорусије Александар Лукашенко, цитирајући Трампове речи да „лек за кризу не сме да

---

<sup>2</sup> Кери Малис добио је Нобелову награду из области хемије управо за проналазак методе ланчане реакције полимеризације – ПЦР 1993. године (Mullis and Smith n.d.).

буде гори од болести” није уводио скоро никакве рестриктивне мере у својој земљи: „Нису затворене границе. Позоришта и биоскопи раде, нема забране окупљања. Постоје препоруке старијима од 65 година да не излазе, али им се то не забрањује” (Каваја 2020). Иако није било уведених мера као у другим земљама, ни у Танзанији, ни у Белорусији није дошло ни до повећаног обољевања, нити до повећане смртности. И амерички председник Доналд Трамп често је критиковао масовност тестирања, противио му се и тражио да се прекине или смањи. На Твитеру је у том смислу изјавио: „Наше тестирање је толико веће и напредније од било које друге земље (одрадили смо сјајан посао на овоме!) да зато показује више случајева. Без тестирања, или са slabим тестирањем, не бисмо показали скоро ниједан случај. Тестирање је мач са две оштрице – чини да изгледамо лоше, али добро је имати га!”.

Дакле, степен заражености одређивао се на основу ПЦР тестова сумњиве поузданости. Из те чињенице произлази да је тестирање било, поред симптома који су исти за сваку прехладу и грип,<sup>3</sup> заправо један од најважнијих алата у проглашењу и одржавању пандемијског стања, спровођењу пандемизације и последично успостављању нове нормалности. Захваљујући непоузданом тестирању и постављеним симптомима, „пандемија” може да траје неограничено дуго, тј. онолико колико је потребно за спровођење пандемизације и успостављање пројектоване нове нормалности.

## НОВА НОРМАЛНОСТ

Проглашена пандемија имала је велике социо-економске последице и довела је захваљујући предузетим мерама социјалног дистанцирања, самоизолације и ограничења путовања до губитака радних места и смањења продуктивности и производње у готово свим привредним секторима (Nicola et al. 2020). Профитирале су само велике транснационалне компаније у информационо-технолошком, банкарском и фармацеутском сектору.

<sup>3</sup> Грађанима који су имали ове симптоме саветовало се да иду у ковид амбуланте: „Сви грађани који имају симптоме вируса корона, као што су суви кашаљ, бол у грлу или повишена температура, треба да се јаве најближем Дому здравља где ће у ‘специјалним ковид амбулантама’ бити прегледани, а лекари ће одлучити да ли особа треба да се нађе у кућној изолацији или мора да буде упућена на болничко лечење” (Давидов Кесар 2020).

Велике промене догодиле су се у образовању, култури, економији и уопште у друштвеном животу. Једна од најважнијих јесте управо социјално дистанцирање које се манифестује кроз прелазак на рад од куће и одржавање наставе на даљину у школама и на факултетима посредством различитих интернет-видео платформи и др. Ти процеси не би могли да се догађају, да, са једне стране, није проглашена пандемија и са друге, да није припремљена информационо-технолошка логистика. Рад од куће и настава на даљину су посебно значајни, пошто остају као нека барем латентно трајна опција у будућности, или у оквиру неке друге будуће непогоде (климатске промене на пример) која би могла да нас задеси.

Ново стање тзв. пандемијске стварности подразумева и одређене елементе рефеудализације и тоталитаризма, с обзиром на значајну суспензију устава, закона и разних демократских процедура у земљама које су уводиле ванредна стања, што је резултирало дискриминацијом и ускраћивањем људских права, пре свега права на слободу кретања увођењем полицијског часа и ковид пропусница, популарно названих „аусвајси”, као и разних других ограничења и условљавања. Такође, тоталитарни моменти односе се и на бројне облике надзора, полу-присилне и условљавајуће медицинске третмане, медијску пропаганду и цензуру, постојање званичног наратива који није подложен критици, ускраћивање личних слобода и репресиван однос према критичарима. Слобода или здравље – постављено је као лажна дисјункција, а како с правом примећује Лаушевић, на делу је ситуација да „медицина излази из сфере струке и поприма форму тоталне полицијске контроле и нормирања укупног човјековог живота. Медицински дискурс постаје модел за политички, економски и друштвени говор, а медицинске праксе контроле постају универзални модели дијагнозе и владања укупним свијетом живота” (Лаушевић 2022, 14).

Већ у априлу 2020. године праћено је кретање људи, посредством мобилних телефона у Италији, Шпанији, Норвешкој, Белгији, Јужној Кореји, Кини и Израелу. У Сједињеним Америчким Државама и Француској дронави који су патролирали градовима преко звучника су упозоравали људе да воде рачуна о међусобној удаљености (Каваја 2020а). Сличну меру нашој влади предлагао је Национални кластер беспилотних летелица и блиских сектора. Понуда је подразумевала да се њихове беспилотне летелице, које се иначе користе у пољопривреди за запрашивање усева, сада искористе

за запрашивање градова дезинфекционим средствима. Поред тога предложили су и њихово коришћење у сврху надзора грађана и упозоравање путем звучника недисциплинованих међу њима да крше наметнуте забране (видети Галовић 2020). Дронови овог удружења заиста су и коришћени за запрашивање јавних површина у Краљеву на неприступачним местима где возила градске чистоће нису могла да приђу (паркови, околина школа, обданишта и здравствених установа, шеталишта, прометни пролази и степеништа). Посао је обављан за време полицијског часа (видети Дугалић 2020). Са овом праксом убрзо се престало, али с правом се поставља питање, зашто се то уопште радило, посебно на тим тешко приступачним местима, ако је у питању респираторни вирус који се преноси капљичним путем. Одговор који се логички намеће јесте да су у питању психолошки разлози, или да није у питању респираторни вирус.

Нова нормалност, дакле, треба да буде заснована на социјалном удаљавању и отуђивању људи уплашених за своје здравље и затворених у своје станове, који ће се због тог страха одрећи сопствене слободе и традиције, а у ретким сусретима поздрављати лактањем и песницама уместо руковањем. Човек човеку више није ни вук у тако конципираном друштву, већ потенцијални клицоноша кога се треба чувати. Зато се често говори да је на делу била пандемија страха.

Ни деца нису била поштеђена кампање о другом као опасном носиоцу вируса. О томе сведочи и слика са једног плаката који се могао видети на дечјим одељењима у домовима здравља у Србији (Слика 1). Ту је безлични други представљен као опседнут од стране неког страшног створења са оштрим зубима (вирус). Безличност другог требало би да нас упозори да се треба чувати свакога, никако бити присан, грлити се или руковати, већ да се треба држати подалеко. Ова слика указује и на то да би дете које је гледа требало да се идентификује са особом лево која није представљена са вирусом. Међутим, у том случају онај други заправо не представља никога, а онда и цела концепција пада у воду, јер ако је тај други са вирусом нико, онда и не постоји, а онда не постоји ни вирус. Право стање ствари у овој кампањи јесте да је и дете са леве стране такође потенцијално опасно као и оно десно, па би на слици требало и њега представити као носиоца вируса (Слика 2).

Ситуација да смо обојица, тј. и ја и други, потенцијални опасни носиоци чудовишног вируса, била је суштина пропагандне кампање.

Слика 1 и Слика 2: Деца и социјална дистанца



Слика 1



Слика 2

Извор: Аутор.

## КАРАНТИН И НЕВИДЉИВИ НЕПРИЈАТЕЉ

У јеку проглашене пандемије често су коришћене фразе о ратном стању и невидљивом непријатељу од стране званичника светских влада. Међутим, то представља само део наратива СЗО, Светског економског форума<sup>4</sup> и других глобалних организација које су одозго давале упутства онима доле. Политика је својевремено известила да СЗО тражи од држава да нападну корону. Према препоруци СЗО, датој на конференцији за штампу 23. марта 2020. године, напад који треба да изведе свака држава подразумева следеће: повећати број тестираних људи; стављати пацијенте у изолацију и карантине; повећати број здравствених радника који ће бити распоређени за прихват оболелих; осмишљавати систем за откривање сваког сумњивог случаја (Давидов Кесар 2020а; видети C-Span 2020).

Епидемиолог Зоран Радовановић у истом чланку у Политици покушао је да објасни шта „напад” претпоставља. Према његовим речима треба више истраживати и откривати оне који су позитивни на нови вирус, морају да се идентификују контакти и да се тестирају,

<sup>4</sup> Тако се у *Великом ресету* каже следеће: „Ми смо у рату, али са непријатељем који је невидљив” (Schwab and Malleret 2020, 9).



а карантин подразумева да ту бораве превентивно људи који су били у контакту са зараженима, иако се болест код њих није још испољила. У карантину би такође свако морао да има своју собу и мокри чвор и не би смео да се меша са другима. (Давидов Кесар 2020а)

У складу са прокламованим ратним стањем, одређени лекари су заиста строго војнички поступали, претећи поштравањем мера и упозоравали да су многи неодговорни – не плаше се, иако треба да се плаше, шетају се, друже се, а то никако не би смели. Доктор Стевановић, директор Клинике за инфективне и тропске болести, упозорио је у том смислу на конференцији за штампу 31. марта 2020. године: „Ово је резултат непоштовања свих уведених мера, ако наставимо овако неодговорно да се понашамо према себи и другима, заиста нам се ближи италијански и шпански сценарио. Олако смо схватили опасност од ове болести и даље се интензивно дружимо и покушавамо да избегнемо мере које је неопходно да поштујемо – изолацију и дистанцирање, да бисмо спречили ширење вируса” (Аранђеловић 2020.). Са друге стране, лекари који би износили другачије становиште, обично би били проглашавани такође неодговорнима. У току ванредног стања, крајем марта 2020. године људима старијим од 65 година било је забрањено да излазе из својих станова, многи људи су радили од куће, или им је било потпуно или делимично забрањено да раде (фризери, козметичари, угоститељи и др.). Деца нису ишла у школу – млађи су пратили „наставу” преко телевизије, а старији преко интернета, градски и међуградски превоз није радио, а викендом је важила потпуна забрана кретања. Ове мере касније су биле још оштрије.

Проблем у пандемијском наративу била је и смртност од Ковида. Према мишљењу Џона Јоанидиса (*John Ioannidis*), познатог епидемиолога са Универзитета Стенфорд, званични подаци нису били поуздани. Епидемиолошки гледано, према његовом мишљењу, употребљиви подаци долазе са крузера Дајмонд Принсес (*Diamond Princess*) где су тестирани сви путници „заточени” на броду и смртност је износила око 1%, што је било много мање од података које је давала СЗО. Јоанидис је такође сматрао да закључавање није добро: „Међутим, слепо закључавање читаве популације има упитне додатне предности. Закључавање здравих, неризичних људи и пребацивање пацијената заражених Ковидом-19 у старачке домове било је апсурдно. Заговорницима ‘закључавања ради изравнавања кривуље’ треба признати да се тиме добија време за припрему

болница, али да ће се већина, ако не и сви смртни случајеви од вируса и даље дешавати када се мере олабаве – осим ако се не појаве ефикасни третмани и/или вакцине” (Melnick and Ioannidis 2020).

## УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Без проглашења пандемије не би могло да буде свих оних мера покривених медицинским разлозима, а које превазилазе медицину и примарно се односе на људска права и слободе. Људи су на мере пристајали или из исконског егзистенцијалног страха или из страха од казне ако мере не поштују. Пропаганда је произвела ситуацију у којој је страх чак и пожељна ствар, а они који се не плаше, то треба да задрже за себе као приватну ствар, док у јавности треба да показују супротно. Иначе ризикују да буду проглашени за несолидарне и неодговорне особе које угрожавају друге људе, здравствени систем, функционисање државе итд. Деконструкцијом тзв. старе нормалности и успостављањем система не-слободе, надзора и страха требало би да буде деконструисано и досадашње грађанско друштво, при чему би нестала разлика између сфере приватног и јавног. У том контексту све би требало да постане јавно. Успостављање таквог вида неототалитарног система показало би да је Платон био у праву када је писао да демократија нужно води тиранији која је разара и гради систем супротстављен вољи грађана.<sup>5</sup>

---

<sup>5</sup> Треба, међутим, истаћи, да ни у садашњем капиталистичком систему ствари са слободом не стоје баш добро. Слобода појединца-потрошача ограничена је профитом а, како исправно примећује Видојевић „слободно тржиште, приватна својина и новац стичу својства овоземаљске религије” (Видојевић 2015, 32). Неједнакости између оних са најмањим и оних са највишим приходима стално се повећавају. Власт у свету у великој мери припада тзв. финансијској и корпоративној класи, а суштина глобализације састоји се према његовим речима у томе да „владавина капитала најмоћнијих земаља иза себе оставља стотине милиона гладних и сиромашних, хиљаде убијених у име ‘демократије’ и ‘људских права’, нови колонијализам и реалну могућност катастрофалних ратова за преомоћ на светској сцени” (13). Колин Крауч сматра да је данашње друштво већ постдемократско, да пословним лобијима припада све више моћи, што значи да су могућности за неку егалитаристичку политику која би била усмерена на прераспodelу моћи и богатства све мање. Постдемократија подразумева да власт припада привилегованим елитистичким центрима моћи који могу да се поделе у три групе – банкарско-финансијску, информационо-технолошку и фармацевтско-медицинску. Они се не осећају обавезним ниједној држави онако како је на то обавезан демос. Њихова моћ остварује се посредством транс-националних (некада мултинационалних) компанија чији интереси могу да буду економски, геополитички или и једно и друго. Делују тако што рашире производњу тамо где су

Закључавање, које се масовно спроводило да би заштитило друштво од пандемије није било епидемиолошки, али ни морално оправдано и произвело је супротне последице. У том погледу упечатљиви су ставови Јоанидиса, о чему смо писали у овом раду. Међутим, Јоанидис иако признати научник, није могао да дође до изражаја, јер се противио пројектованој матрици.

Из свега наведеног произлази да је проглашена пандемија примарно била политички пројекат. О томе сведочи и њен фактички или изнуђени завршетак. Пандемизација је заустављена када је почела руска специјална војна операција на територији Украјине у фебруару 2022. године. Без медицинског објашњења укинута су скоро сва ограничења уласка у земље које се граниче са Украјином, како би се омогућило да милиони људи избегну из те земље. Опасност од преношења опасне заразе напрасно је престала.

Када је почела руска специјална операција на територији Украјине, пандемија је била у току, на снази су биле озбиљне мере ограничавања кретања, увођени су „аусвајси“, а посебно су биле изразите мере које су се односиле на путовања у иностранство. Та путовања условљавана су вакцинацијом или тестирањима. У самој Украјини, због ратног стања и немогућности спровођења до тада спровођених заштитних мера, као и хигијенске ситуације која је, посебно на фронту, у рововима, свакако лошија него у мирнодопском стању, епидемиолошка ситуација могла је да буде само погоршана. Међутим, насупрот томе, тамо је пандемија нестала. После тога, мада не и због тога ублажена је и у остатку света који је њом био „захваћен“, а мере су или укинуте или драстично ублажене. Тако је дошло до неког *stand by* стања. На чудан, али не и необјашњив начин пандемија и украјинска криза су постале две повезане ствари. Борбена терминологија, коришћена у Светској здравственој организацији, која преливала се на кризне штабове светских влада на почетку пандемије указује на то – „невидљиви непријатељ“ постао је видљив непријатељ, а „ратно стање“ постало је ратно стање.

---

трошкови најнижи, продају тамо где су профити највећи, а порезе књиже тамо где су најмањи. Државне границе за њих практично не постоје, тј. своју делатност у сва три аспекта – производње, пласмана и плаћања пореза могу да остварују било где у свету (видети Крауч 2014).

## РЕФЕРЕНЦЕ

- Аранђеловић, Вишња. 2020. „Ближи нам се сценарио из Италије и Шпаније.” *Политика*, 1. април.
- Видојевић, Зоран. 2015. *Порази и алтернативе, претња пустоши и етика отпора*. Београд: Завод за уџбенике.
- Видојевић, Зоран. 2018. *Живот један једини*. Београд: Јасен
- Вујић, Тања. 2020. „Форум из Давоса повео битку против вируса корона.” *Политика*, 13. март.
- Галовић, Милан. 2020. „Дроном на вирус.” *Политика*, 27. март.
- Давидов Кесар, Данијела. 2020. „По помоћ у ковид амбуланте.” *Политика*, 3. април.
- Давидов Кесар, Данијела. 2020а. „СЗО тражи од држава да нападну корону.” *Политика*, 27. март.
- Дугалић, Мирољуб. 2020. „Дроновима против вируса.” *Политика*, 13. април.
- Каваја, Јелена. 2020. „Хокејом и тракторима на вирус корона.” *Политика*, 1. април.
- Каваја, Јелена. 2020а. „Прати ли се вирус или човек.” *Политика*, 21. април.
- Лаушевић, Саво. 2022. „Корона криза, пут у глобалну биомоћ.” У *Патриотизам у доба пандемије*, ур. Александар Лукић, 9–26. Београд: Институт за политичке студије, Српско филозофско друштво.
- Лукић, Александар, и Валентина Арсић Арсенијевић. 2023. „Логика и научни метод – вирус и мозаичка болест дувана, шта знамо о инфективним агенсима.” *Sociološki pregled* 57 (1): 297–321. DOI 10.5937/socpreg57-41592.
- C-Span. 2020. “World Health Organization Coronavirus News Conference.” *C-Span*. 23 March. <https://www.c-span.org/video/?470606-1/world-health-organization-coronavirus-news-conference>.
- Čolaković, Božidar, i Zorica Perošević. 1986. *Opšta i specijalna epidemiologija*. Priština: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Fric, Martini. 1971. *Istorija nemačke književnosti*. Beograd: Nolit.
- Ioannidis, John A. 2021. “Reconciling estimates of global spread and infection fatality rates of Covid-19: An overview of systematic

- evaluations.” *European journal of clinical investigation* 51 (5): 1–13. doi:10.1111/eci.13554
- Krauč, Kolin. 2014. *Postdemokratija*. Šabac: Karpos.
- Lukić, Aleksandar. 2022. „Logičko-ontološki aspekti pandemije.” *Theoria* 65 (4): 169–177, DOI 10.2298/THEO2204169L.
- Melnick, Edward R, and John Ioannidis. 2020. “Should governments continue lockdown to slow the spread of covid-19?” *BMJ (Clinical research ed.)* 369: 1–3. DOI 10.1136/bmj.m1924.
- Mullis, Kary. 2021. “Kary Mullis: The Full Interview by Gary Null.” *YouTube*, 3 August. <https://www.youtube.com/watch?v=ezKMYTvjEfw>.
- Mullis, Kary, and Michael Smith. n.d. “Kary B. Mullis – Facts.” *The Nobel Prize*. <https://www.nobelprize.org/prizes/chemistry/1993/mullis/facts/>.
- Nicola, Maria at al. 2020. “The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (Covid-19): A review.” *International journal of surgery* 78: 185–193. DOI 10.1016/j.ijssu.2020.04.018.
- Perez, Jean Claude, and Luc Montagnier. 2020. “Covid-19, sars and bats coronaviruses genomes peculiar homologous rna sequences.” *International Journal of Research – Granthaalayah* 8 (7): 217–63. DOI 10.29121/granthaalayah.v8.i7.2020.678.
- Schwab, Klaus and Malleret, Thierry. 2020. *Covid-19: the great reset*. Geneva: Forum publishing.

**Aleksandar Lukić\***

*Institute For Political Studies, Belgrade*

## **PANDEMIZATION AND THE NEW NORMAL**

### **Resume**

The paper investigates the phenomenon of a declared pandemic and the processes that take place within such a situation. It's about processes in education, culture, economy, and social life in general. Those processes could not have happened if the pandemic had not been declared. It can be said that we are living in a turning point that should establish a new state of affairs in public and private life. That new state of affairs implies a new paradigm representing a kind of refeudalization of various parameters related to the significant denial of various rights and freedoms. The new paradigm includes a significant degree of control, ie. various forms of supervision and forced medical treatments. The new state of affairs has its slogans such as "social distancing", "new normal", "digitalization", etc. Those slogans are contrasted with the slogans of freedom, equality, and fraternity that marked the creation of civil society during the French Revolution. The declaration of a pandemic enabled the introduction of restrictive measures that go beyond medicine and primarily relate to basic human rights and freedoms. In this way, from the sphere of medicine, it entered the sphere of philosophy, sociology, politics, and other areas of human social practice. Propaganda has produced a situation in which it has made fear a desirable state of affairs. Those who were not afraid, as a rule, were declared non-solidarity and irresponsible persons who endanger other people, the health system, the functioning of the state, etc. People agreed to the measures either out of primal existential fear or out of fear of punishment if they did not respect them. Deconstruction of the so-called old normal would also represent the deconstruction of the existing civil

---

\* [aleks.lukic@mail.ru](mailto:aleks.lukic@mail.ru)

society and the establishment of new totalitarianism. The articles of recognized scientists, such as Kary Mullis, Luc Montagnier, John Ioannidis, etc., if they did not fit into the given matrix, were either ignored or declared unscientific. It could be argued that the declared pandemic was primarily a political project. Its factual ending also testifies to this. Pandemization entered a standby state when the Russian special military operation on the territory of Ukraine began in February 2022.

**Keywords:** Pandemic, pandemization, new normal, freedom, social distancing, great reset, new paradigm

---

\* Овај рад је примљен 14. августа 2023. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. новембра 2023. године.